

House of Sweden

LARS HJERTBERG, *Fil. mag. i kulturvård och frilansjournalist*

Har du funderat på varför en ambassad ser ut som den gör? I så fall är du i gott sällskap. Över hela jorden finns människor som, medvetet eller omedvetet, tolkar byggnaders budskap. På 2000-talet ska en modern svensk ambassad spegla vårt land ända ut i form, material och värderingar. Följ med på resan som ledde fram till House of Sweden i Washington. Ett Sverigehus för möten på alla plan.

EN NY SVENSK AMBASSAD har just lagt till vid Potomacflodens strand i Washington DC. Resan har varit lång och livlig – fylld av kursändringar och strandhugg – likt det äventyrliga uppdrag som på 1630-talet tog en grupp svenskar med Kalmar Nyckel över Atlanten för att skapa kolonin Nya Sverige vid Delawarefloden. Eller de djärva satsningar som mellan 1865 och 1914 såg en miljon svenskar lämna fosterlandet för en ny tillvaro 'over there'.

En förklaring är förstås att den amerikanska huvudstadens fastighetsmarknad är alldeles speciell. Washingtons attraktion såväl kommersiellt, strategiskt som politiskt driver upp priserna till nivåer vi i Sverige är ovana vid.

Men den flera decennier långa resan mot en egen ambassadbyggnad i Washington har också varit en färd mot ett modernt tänkande och en ny medvetenhet om vad en svensk legation på utländsk mark står för.

På strandpromenaden mellan Rock Creek och Potomacfloden kan vilken vardagsflanör som helst släntra upp, kupa handen mot House of Swedens glasfasad och titta in utan att larmet går eller att en vakt osäkrar sitt vapen. Och skulle nu flanören få lust att se mer av det stycke Sverige som lagt sig tillrätta vid 30:e gatan är han eller hon välkommen in – in i det Sverigehus som sommaren 2006 fick Statens fastighetsverk som ägare och under

många år framöver kommer att hysa den svenska ambassaden.

Besökaren får se en byggnad formad av Gert Wingårdh, vårt lands mest kända och prisade arkitekt. Det handlar om funktionella, pedagogiska och praktiska lösningar i ett elegant paket av glas och trä som för tanken till det nordiska. Golv från Kasthall, snickerier från Vimmerby, möbler signerade Bruno Mathsson – och så fortsätter det våning efter våning i Wingårdhs uppföljare till Berlinambassaden från 1999.

Det var där någonstans, under senare delen av 1990-talet, som den nya synen på en svensk ambassads inneboende möjligheter började ta form. Låt vara att ett

riksdagsbeslut från 1961, om en egen svensk ambassadbyggnad, låg till grunden för det sökande som under årens lopp fört Statens fastighetsverks folk runt till ett antal mer eller mindre attraktiva tomter.

År 1998 presenterades en arkitekturproposition som uttryckte tanken att en svensk ambassadbyggnads yttre också bör representera sitt land. Det vill säga – en modern svensk ambassad ska spegla vad landet står för, vad en svensk arkitekt är kompetent att rita, och helst också byggas med svenska rötter och traditioner.

När propositionen togs hade Gert Wingårdh redan vunnit arkitekttävlingen

Den stora ljusa utställningshallen på entréplanet – Anna Lindh Hall – öppnar sig mot vattnet.

Bara några meter från stranden av Rock Creek reser sig House of Sweden med sin öppna lätta fasad av ljusa björklaminatskivor och stora glasytor.

”... uttrycka ett demokratiskt och jämlikt samhälle som visar omsorg om alla ...”

om att rita den nya svenska ambassaden på Rauchstrasse 1 i Berlin.

– Den tävlingen vann jag för att jag lyckades göra en lobby – ett härligt symboliskt rum – trots att det inte ingick i programbeskrivningen, säger Gert Wingårdh som faktiskt är den första arkitekt som vunnit två tävlingar om att rita en svensk ambassad. (Nils Ahrbom har tidigare på direkt uppdrag ritat ambassader i Ankara, Peking, Kairo och Tokyo.)

Wingårdhs skapelse blev en vägvisare in i den nya tiden. Det massmediala intresset var stort och den publika framgången var omedelbar. Redan första året sökte sig 90 000 besökare till ambassaden och medias bevakning överträffade de vildaste förhoppningar. Byggnaden gav eko på ett sätt som ingen trott var möjligt.

Där svenska ambassadarkitekter tidi-

gare låtit lokala byggnadstraditioner slå an tonen hade Sverige nu skaffat sig självförtroende att ta ut svängarna efter eget huvud.

Succén i Berlin gav ytterligare stöd för ett kraftfullt arkitektoniskt uttryck. 2001 utropades till arkitekturår och medvetenheten skärptes kring kraften i formen och dess budskap.

I Statens fastighetsverks arkitekturpolicy hette det bland annat:

«Arkitektur och design skall uttrycka ett demokratiskt och jämlikt samhälle som visar omsorg om alla. Det är därför främmande att ge sken av skryt, prålighet och överdriven lyx.»

Vidare slog man fast att:

«Byggnader och miljöer skall uttrycka den öppenhet mot människor från olika kulturer och etnisk bakgrund som är karaktäristisk för Sverige. Det innebär att

avskärmningar, murar och sektioneringar som kan vara nödvändiga av säkerhetsskäl skall inskränkas till den omfattning som är absolut nödvändig, medan andra delar kan hållas mer öppna och tillgängliga visuellt och upplevelsemässigt.»

Samtidigt som arkitekturen tog bestämda steg framåt fick Utrikesdepartementet ett vidgat uppdrag: en svensk ambassad ska vara mycket mer än en expedition för politiskt utbyte. I dag väntas legationen vara aktiv också i arbetet med att främja förutsättningarna för svenskt näringsliv och kulturella kontakter – en marknadsplats på olika plan.

Det är ett uppdrag som innebär att svenska ambassadbyggen fysiskt går in i en ny tid. En modern ambassad kräver offentliga rum – samlingslokaler och utställningshallar – för att på ett bra sätt kunna fullgöra sina uppgifter.

Om Berlinambassaden var vägvisaren in i den nya tiden är House of Sweden i Washington den tydliga representanten för 2000-talets moderna syn.

När arkitekttävlingen om den nya Washingtonambassaden utannonserades 2002 var transparens och öppenhet viktiga nyckelord – idén om den svenska demokratin överförd i arkitektur.

Men här fanns också önskemål om auditorier och utställningsytor. Precis som i Berlin visade sig Gert Wingårdh vara den arkitekt som på bästa sätt lyckats lösa uppgiften, den här gången i nära samarbete med kollegan Tomas Hansen. Tillsammans är de också männen bakom Universeum i Göteborg – byggnaden som av svenska folket blev framröstad som det vackraste som byggts i Sverige under 1900-talets andra hälft.

Från Universeum känner vi igen de generösa glasfasaderna och de skarpa vinklarna, men än tydligare är släktskapet med Berlinambassaden, främst genom atriumschaktet som gör det pedagogiskt och lätt att läsa byggnaden. Wingårdh gillar tanken:

”idén om den svenska demokratin överförd i arkitektur”

– Det är en sak jag ofta gör. Så snart man kommer in ska man kunna gå rakt fram till det här hålet och läsa byggnaden i alla dess dimensioner och förstå vad den innehåller.

– Överhuvudtaget tycker jag att det är ett klassiskt uppbyggt hus – ett podium, en entréväning, en transportsträcka och ett huvud. Det är oerhört lite tillkrånglat och väldigt rationellt, säger Wingårdh.

Även byggnadens yttre har uppenbara estetiska och andliga värden som sträcker sig längre än de centrala ledorden transparens, demokrati, öppenhet.

Den vita färgen ser arkitekten gärna som en hommage till omgivningens återhållsamma färgskala. Vattentemat bär hela vägen från den närliggande floden och kanalerna in till leken med vattenspeglar, frostat glas och isblocksimulationer. Och det röda varma ljuset, som letar sig ut genom fasadens tunna fanérimitationer likt en spånampa, får mer än gärna leda känslan och tanken till skandinaviska skymningar.

Paradoxalt nog liknar Sverigehuset i Washington i allt väsentligt de ambassader amerikanerna själva ville bygga runt om i världen efter andra världskriget. Då strävade USA efter att framstå som ett öppet, transparent, inbjudande och modernt land. Istället gick utvecklingen mot fönsterlösa betongbunkrar på tryggt säkerhetsavstånd från det offentliga.

Förmodligen är den bakgrunden en av förklaringarna till att Wingårdhs byggnad blivit så väl mottagen av lokalbefolkningen, det lokala skönhetsrådet Commission of fine Arts och pressen.

«From Sweden with love – Spectacular embassy design on the waterfront» rubricerade lokaltidningen *The Georgetown* sin presentation, och *Washington Posts* arkitekturkritiker Benjamin Forgey skrev «... a simple yet sophisticated symbol of internationalism and openness on one of Washington's loveliest and most visible sites.» **KV**

Peter Wahlqvist, Sveriges avgående kulturattaché i Washington, har många idéer om hur den stora takterrassen i det nyöppnade House of Sweden ska kunna användas.